

Федорончук Андрій Володимирович,
кандидат юридичних наук, викладач
кафедри конституційного, міжнародного
та адміністративного права навчально-
наукового юридичного інституту Прикар-
патського національного університету ім.
В. Стефаника.

(Andriy Fedoronchuk,
candidate of law science, lecturer of the
department of constitutional, international
and administrative law, educational-scientific
law institute, Vasyl Stefanyk Precarpathian
national university)

**Окремі проблеми реалізації прав людини і громадянина на
сучасному етапі розвитку українського суспільства.**

**(Some problems of realization of human and citizen rights at the
present stage of development of Ukrainian society)**

Права людини і громадянина є загальнолюдською цінністю. Саме такий принцип закріплений у Загальній декларації прав людини, прийнятій Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року. Забезпечення прав людини є ключовою національною ідеєю усіх демократичних країн світу, в тому числі і нашої держави. Адже, незалежно від особливостей форми держави, в її центрі має знаходитися людина, її інтереси, дотримання прав і свобод. 28 червня 1996 року Верховна Рада України прийняла Конституцію України, в якій відображені всі норми, які проголошені Загальною декларацією прав людини та зазначено, що утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Важливо звернути увагу на те, що реалізація прав людини і громадянина в першу чергу залежить від суб'єкта, який безпосередньо реалізує права, тобто носія прав і обов'язків, а також, від суб'єкта, який сприяє реалізації прав. Дуже важливо, щоб кожна людина знала свої права, які визнані державою та суспільством та

вміла їх реалізувати та захищати. В цьому аспекті, для отримання людиною інформації про свої права важливим є безперервний процес її саморозвитку та самовдосконалення (самоосвіта), а також, діяльність держави щодо поширення інформації, як людина може реалізувати та захистити свої права. Досліджуючи проблеми та перспективи розвитку прав людини в Україні О.В. Прієшкіна зазначає, що нині реальний захист прав людини належить до найгостріших проблем української дійсності. Він виступає важливішим завданням не тільки функціонування, а й існування української державності. Тому слід мати на увазі, що забезпечити дотримання прав людини в Україні можливо тільки за допомогою ефективного реформування системи влади та дотримання комплексного підходу до забезпечення прав людини як з боку держави, так і громадянського суспільства [1].

Фундаментальний характер прав людини означає, що будь-яке втручання державної влади у їх реалізацію має бути чітко юридично закріпленим, відповідати положенням Конституції та бути обґрунтованим. Проголошення на конституційному рівні захисту прав і свобод людини як вищої соціальної цінності означає кореспондуючий обов'язок держави утворювати спеціальні установи з охорони прав і свобод: правоохоронні органи, суди і т. д., визначити основи їхнього правового статусу в Конституції України, інших нормативно-правових актах, систематично аналізувати їх діяльність щодо дотримання прав і свобод людини і громадянина.

Однією із проблем реалізації прав людини і громадянина є недоліки в самому законодавстві, а саме, недостатньо розроблені юридичні механізми реалізації і захисту тих чи інших прав і свобод. У зв'язку з цим, такі механізми мають періодично переглядатися та спрощуватися. Незважаючи на те, що в Україні прийнято демократичне законодавство у сфері прав і свобод людини, можуть мати місце випадки, коли відсутні ефективні механізми захисту прав, що призводить до їх масових і систематичних порушень, а іноді просто до неможливості їх реалізації. Вагомими факторами, які в

сучасних умовах є перешкодою на шляху до реалізації людиною своїх прав є корупція, розвиток тіньової економіки, беззаконня, правове свавілля та інші явища, які суттєво підривають віру громадян у право і закон, здатність влади навести у країні правопорядок. Для того, щоб ефективно боротися з цими явищами, потрібно, щоб державна політика у відповідній сфері, зокрема й, правове забезпечення реалізації прав та свобод відповідало рівню розвитку суспільних відносин.

Важливою причиною наявних проблем у галузі реалізації прав і свобод є те, що юридичні норми, які стосуються прав і свобод особи, об'єктивно не відповідають фактичним соціальним можливостям, які вони опосередковують. Через економічні проблеми держава фактично не спроможна забезпечити і гарантувати всім громадянам більшість проголошених у Конституції соціальних і економічних прав і свобод. До проблем реалізації та захисту прав людини і громадянина в Україні в контексті верховенства права Пильгун Н.В. та Вінічук О.Ю. відносять: низький рівень правової культури і правової свідомості переважної більшості членів нашого суспільства; незадовільний рівень зовнішнього виховного впливу на кожну людину з боку суспільства та самовиховання за наявності у багатьох людей реального відчуття власної честі та гідності; низький рівень дотримання правопорядку (законності) у житті суспільства і держави та беззастережної відповідальності кожної без винятку особи перед собою і оточенням за процес і результати своєї діяльності; нерівноправність гілок та органів державної влади та недосконалість функціонування місцевого самоврядування територіальних громад у реальному житті; низький рівень професіоналізму у сфері політичного та державного менеджменту і його виняткова залежність від особистих й групових (кланових) інтересів; відсутність чіткої структурованості громадянського суспільства і громадського контролю за діяльністю всіх органів державної влади; високий рівень корупції на всіх рівнях і щаблях державного і суспільного життя та відсутність політичної волі у його зменшенні; відсутність прямої

обопільної залежності між людиною і громадянином та державою і суспільством [2].

Розглядаючи стан забезпечення прав людини в Україні на сучасному етапі, М.Д. Лазарева зазначає, що є всі підстави стверджувати, що права і свободи особи, незважаючи на ґрунтовне їх закріплення та детальну регламентацію в Конституції України, поки що не стали дійсно вищою соціальною цінністю для держави, що зумовлено історією нашої держави, яка протягом тривалого часу була тоталітарною, теперішніми складними політичними та соціальними проблемами. Аналіз практики вирішення спорів Європейським судом з прав людини щодо порушення Україною в статусі її органів норм Конвенції про захист прав людини і свобод свідчить про негативну тенденцію у діяльності всієї системи державних органів у результаті порушення окремими посадовими особами норм українського та міжнародного законодавства [3].

Разом з тим, є очевидним те, що ми надалі маємо цілеспрямовано рухатися у двох напрямках. Велику роль у реалізації та захисті прав людини відіграє громадська активність, активність кожного із нас, спрямована на те, щоб домогтися від органів державної влади та органів місцевого самоврядування дотримання прав людини. Окрім того, держава має визнавати людину найвищою соціальною цінністю, охороняти, захищати її права і свободи, гарантувати їх реальне здійснення.

Список використаних джерел

1. Прієшкіна О.В. Права людини в Україні: проблеми та перспективи розвитку, Правова держава 26'2017, URL:<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:uZvNB0Ms hLYJ:pd.onu.edu.ua/article/view/233393/232141>.

2. Пильгун Н.В. Вінічук О.Ю. Проблеми реалізації та захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні, Часопис Національного університету «Острозька академія». 2018. № 1 (17), URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2018/n1/18pnvhvu.pdf>.

3. Лазарева М.Д. Стан забезпечення прав людини в Україні на сучасному етапі, Юридичний науковий електронний журнал №1/2020, URL: http://lsey.org.ua/1_2020/13.pdf.